

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Силабус курсу:

**МЕТОДОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНОГУМАНІТАРНИХ ТА
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	доктор філософії (PhD)
<i>Спеціальність:</i>	034
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	2 (осінній)
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	4
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	екзамен

Автор курсу та лектор:

д-р філос. н., доц., Карпіцький Миколай Миколайович

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри господарсько-правових та суспільно-політичних дисциплін

посада

karpitskyi@snu.edu.ua

+ 38098253358010

Телеграм:

+ 38098253358010

Teams, за

розкладом

консультації

електронна адреса

телефон

месенджер

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Систематизація та критичний аналіз методів, що застосовуються в загальногуманітарних та культурологічних дослідженнях, оцінка їхньої доцільності (визначення меж використання) та обґрунтування евристичної цінності різних методів і дослідницьких парадигм культурології. Теоретичне підґрунтя для формування здобувачами власних дослідницьких стратегій відповідно до тем їхніх дисертацій.

Що вивчатиметься: понятійний апарат і особливості сучасного соціогуманітарного, зокрема культурологічного, пізнання та знання; взаємозв'язок предмета і методів пізнання у суспільних науках та гуманітаристиці; основні методологічні підходи до дослідження культури, зокрема в кризові та перехідні епохи; вимоги до академічної доброчесності професійного дослідника-культуролога.

Результати навчання:

ПРН 3. Знання методології культурологічного аналізу процесів, явищ, артефактів, творів мистецтва і пам'яток культури.

ПРН 6. Проводити аналіз соціально-культурних процесів з використанням сучасних методів моделювання та прогнозування, досліджувати культуру в її цілісності, вивчати конкретно-історичні явища культури та мистецтва, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюції та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та світових тенденцій.

ПРН 7. Виконувати наукові дослідження та здійснювати викладацьку діяльність з використанням креативних методів та підходів.

ПРН 11. Готувати доповіді та доповідати результати наукових досліджень на конференціях різного рівня.

ПРН 17. Усвідомлювати відповідальність за об'єктивність та правдивість оприлюднених результатів наукової діяльності. Дотримуватися принципів академічної доброчесності, наукової та викладацької етики у професійній діяльності.

ПРН 18. Дотримуватися принципу «навчання крізь життя» для постійного підвищення своєї конкурентоспроможності.

Передумови до початку вивчення:

Знання з філософії, культурології, історії культури в обсязі бакалаврської, магістерської програми або рівня спеціаліст; вільне орієнтування у тенденціях сучасних наук про культуру (за результатами засвоєння дисципліни «Провідні напрями сучасного культурологічного знання»), а також засвоєний матеріал дисциплін «Філософія науки та професійна етика».

Мета курсу (набуті компетентності)

Внаслідок вивчення цього навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних кодексів і професійної етики науковця, принципів академічної доброчесності, на засадах науковості та толерантності, усвідомлювати соціальну значущість професії викладача та науковця.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 2. Здатність досліджувати культуру як цілісність, конкретно-історичні явища культури і мистецтва в контексті культури, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюцію та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та за кордоном.

ФК 4. Здатність до започаткування, планування, реалізації та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності.

ФК 5. Здатність до тлумачення та інтерпретації феноменів культури з використанням існуючих та власних теоретичних моделей, що передбачає переосмислення наявних і створення нових цілісних знань.

ФК 6. Здатність ґрунтувати власне наукове дослідження на знаннях методології загальногуманітарного та культурологічного аналізу процесів, явищ, артефактів, творів мистецтва і пам'яток культури.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Місце культурології у структурі гуманітарного знання	2/0/2	Культурологія як міждисциплінарна наука, що досліджує закономірності розвитку культури та поєднує елементи філософії, соціології, історії, мистецтвознавства та антропології. Сутність культури й основні підходи до визначення предмета культурології. Зв'язок культурології з іншими гуманітарними дисциплінами – лінгвістикою, філологією, мистецтвознавством, релігієзнавством, етикою тощо. Значення культурології у розумінні соціокультурних процесів та у формуванні світоглядних та методологічних підходів до вивчення культури.	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання за темою наукової роботи.
2.	Теоретичний та емпіричний рівень загальногуманітарних та культурологічних досліджень	2/0/2	Специфіка теоретичного й емпіричного рівнів досліджень у сфері культурології та гуманітарних наук. Апріорне знання. Небезпека довільних узагальнень. Особливості теоретичних і емпіричних досліджень, їхні відмінності та взаємодія. Основні теоретичні концепції та методи збору емпіричних даних у гуманітарних науках, проблема верифікації наукових результатів.	Участь в обговоренні; виконання завдань із самостійної роботи.
3.	Підходи та методи гуманітарних досліджень	2/0/2	Філософія культури й культурологія, значення філософії для культурологічних досліджень. Визначення понять «підхід» та «метод». Ключові методологічні стратегії дослідження культури. Семіотичний, герменевтичний, феноменологічний, структурно-функціональний, порівняльний та інші підходи. Міждисциплінарні методи аналізу культурних текстів, явищ та соціокультурних процесів.	Участь в обговоренні; виконання завдань із самостійної роботи
4.	Екзистенційний контекст розуміння культури	2/0/2	Поняття «екзистенція» й екзистенційне ставлення до культури. Вплив екзистенційної філософії на сучасне розуміння культури. Екзистенційний вимір культури з погляду філософської антропології та культурологічних концепцій. Аналізуються такі категорії, як свобода, вибір, автентичність, межові ситуації та їхній зв'язок із культурною ідентичністю, роль культурних символів, міфів, ритуалів у процесах самовизначення людини та формування культурної ідентичності.. Особлива увага приділяється поглядам М. Гайдеггера, Ж.-П. Сартра, А. Камю та інших мислителів.	Участь в обговоренні; виконання завдань із самостійної роботи
5.	Культурологія та правознавство	2/0/2	Взаємозв'язок правознавства, культурології і філософії культури. Роль права у формуванні культури та культурних норм у регулюванні суспільного життя. Концепція правової культури, парових цінностей,	Участь в обговоренні; виконання завдань із

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			правосвідомості, прав людини та правових традицій у різних культурах. Значення культурних традицій у формуванні правових систем.	самостійної роботи.
6.	Культурологія та релігієзнавство	2/0/2	Взаємозв'язок релігієзнавства, культурології та філософії культури. Культурологічні підходи до вивчення релігійних феноменів. Релігійні аспекти культурної ідентичності. Місце релігійних традицій, ритуалів, символів у культурі. Вплив релігійних систем на культуру. Сучасні процеси секуляризації та релігійного ренесансу.	Участь в обговоренні; виконання завдань із самостійної роботи
7.	Основні концепції культурології	2/0/2	Класичні та сучасні теорії культури, їхні представники та практичне застосування. Еволюціоністська, цивілізаційна; функціоналістська, соціологічна, психоаналітична, теологічна, ігрова, структуралістська і семіотична концепція культури. Значенні історичних, мовних та мистецьких досліджень для розуміння культурних процесів.	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання за темою наукової роботи.
8.	Структура наукової та науково-кваліфікаційної роботи у галузі культурології	2/0/2	Структура та вимоги до наукових досліджень у сфері культурології, зокрема дисертаційних робіт. Основні етапи дослідницького процесу, принципи формування наукового тексту і науково-кваліфікаційних робіт у гуманітарній сфері, академічна етика та критерії оцінки наукової роботи. Особливості наукового стилю, методи збору та інтерпретації даних.	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання за темою наукової роботи.

Рекомендована література

Основна:

1. Карпіцький М.М. Культура як трансляція нових цінностей // Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф., 23-24 берез. 2023 р., м. Київ. Київ: КНУКіМ, 2023. С.131–136.
2. Карпіцький М.М. Необхідність і доцільність як правотворчі принципи системи права // Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2024. № 2 (48). С.134–134.
3. Карпіцький М.М. Принципи, за якими пишуть оригінальну наукову статтю // Аграрна галузь сучасної України: проблеми та перспективи розвитку : зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф., 14 трав. 2021 р. Слов'янськ, 2021. С. 459-463.
4. Карпіцький М.М. Специфіка застосування феноменологічного методу в релігієзнавстві // Українське релігієзнавство. 2024. № 96. С.9–15.
5. Кислюк К. В. Культурологічний метод: теорія і практика // Культура народів Причерномор'я. 2011. № 202. С. 134–137.
6. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Культурологія” для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання / Укл.: Г. А. Сигида. Запоріжжя: НУ«ЗП», 2020. 82 с.

7. Культурологія: курс лекцій / Укладачі Сабадаш Ю. С. и др. Київ: Ліра-К, 2021. 216 с.
8. Культурологія: Підручник / За редакцією Є. Р. Борінштейна. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 433 с.
9. Максимовська Н. О. Прикладна культурологія та менеджмент культури: методологія досліджень // Культура України. № 74 (2021) С. 17–22.
10. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
11. Морфологія культури: тезаурус / За ред. проф. В. О. Лозового. Х.: Право, 2007. 384 с.
12. Семіотичний аналіз явищ культури : Монографія. К., Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2021. 396 с.
13. Столяр М.Б., Богун М.О., Богун К.М. Філософія та культурологія: навчально-методичний посібник. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 130 с.
14. Філь Ю.С. Культурні війни навколо індуїзму в сучасній Індії // Східний світ. 2021. № 3. С.198–203.
15. Філь Ю.С. Універсальність вайшнавизму та місце української культури в ISKCON // Східний світ. 2020, №2. С. 101–112.
16. Юдкін-Ріпун І. М. Феноменологія культури як методологія інтерпретації. К.: Ін-т культурології НАМ України, 2020. 352 с.

Допоміжна література

1. Андросова Д. В., Маркова О. М. Антропологія та культурологія: методологічні пересічення й антитези // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2022. № 2. С. 3–8.
2. Андрущенко Т.І. Проблема естетичного в культурі: матеріали до спецкурсу. К.: Університет «Україна», 2011. 627 с.
3. Андрущенко Т. І. Культурологія як системоутворююча наука // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2022. № 1. С. 3–10.
4. Безвершук Ж.О., Щербакова О.В. Культурологія: навч.посіб. К.: Знання, 2010. 326 с.
5. Важинський С. Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
6. Герчанівська П. Е. Культурологія: Навч. посіб. для дистанційного навчання / За ред. В. І. Панченко. К.: Університет «Україна», 2006. 323 с.
7. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. / М.М. Закович, І.А. Зязюн, О.Л. Шевнюк та ін.; за ред. М.М. Заковича. К.: Знання, 2010. 589 с.
8. Синергетика і творчість : монографія / За ред. В. Г. Кременя. К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. 314 с.<https://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en>

Інформаційні ресурси в Інтернет

- Карпіцький М.М. Критичне мислення і критерій істини/хибності. URL: https://youtu.be/j_vEakDVufw
- Карпіцький М.М. Принципи, за якими пишуть оригінальну наукову статтю. URL: <https://youtu.be/1VX2-a-PV-I>

Карпіцький М.М. Творчий та інституційний простір культури. URL: <https://youtu.be/mXiNGwtzkz0>

Карпіцький М.М., Філь Ю.С. Довільні узагальнення: умова пізнання або інструмент маніпуляції? URL: <https://youtu.be/C8u5NjCsrqQ>

Карпіцький М.М., Філь Ю.С. Культура і культурна ізоляція. URL: <https://youtu.be/-L1KKQptf9o>

Карпіцький М.М.. Культура в екзистенційному вимірі. URL: https://youtu.be/Jz5_SXbWqBk

Карпіцький М.М.. Сутність культури. URL: https://youtu.be/8sL_GWARrtI

Юлія Філь. Вплив культурно-релігійного чинника на екологічну ситуацію в Індії. URL: <https://youtu.be/BY8f26e81Vs>

Методичне забезпечення

1. Силабус та робоча програма дисципліни «Методологія загальногуманітарних та культурологічних досліджень».

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи та індивідуальні завдання з курсу «Методологія загальногуманітарних та культурологічних досліджень». Київ, СНУ ім. В. Даля, 2024.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач(ка) може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	30
Індивідуальні завдання	30
Іспит	40
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90 – 100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач(ка) має дотримуватись політики академічної доброчесності. Відповідно до прийнятого в Університеті «Положення про запобігання та виявлення академічної недоброчесності» до **форм академічної недоброчесності належать):**

- «– копіювання та оприлюднення виконаного іншим автором твору як свого;
- дослівне копіювання фрагментів чужого твору (від фрази до набору речень) у свою роботу без належного оформлення цитування;
- внесення незначних правок у скопійований матеріал (зміна формулювання речень, порядку слів у них тощо) із збереженням загального змісту без належного оформлення цитування;
- парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту;
- компіляція – створення тексту шляхом копіювання матеріалів із низки джерел без внесення правок і поглибленого вивчення проблеми, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту».

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана. Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути зараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не користуються мобільним телефоном (та іншими пристроями) та навушниками для прослуховування (споживання) будь-якого контенту (інформації);
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.